СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 49. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го БЕРЕЗНЯ 1950. — No. 49. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 2, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ ВЗИВАЄ ДОПОМОГТИ ЧЕРВОНОМУ ХРЕСТОВІ

Вашингтон, 28 лютого. — Президент Труман звернувся до всіх американців відозватися „у цих важливих днях" на річну кампанію, яку починає Американський Червоний Хрест з днем 1 березня. Промова президента була передана по трьох краєвих радієвих сітках. У ній він взиває своїх земляків виповнити цьогорічну квоту А. Ч. Х., яка виносить 67 мільйонів долярів. Після представлення його головою А. Ч. Х., ген. Джорджем К. Маршалом, сказав Труман: „Ось у нас є установа, яка стала майже необхідною в нашому громадянстві під теперішню пору. Це є сусідська служба. Водночас її значення відчувають обездолені люди по цілому світі". — Місяць березень призначений на збірку для А.Ч.Х. До переведення кампанії зголосилося 2,000,000 добровольців. Поодинокі громади назначили свою квоту як причинок у загальній кампанії. На Ню Йорк припадає $4,643,000.

ТРИ З ПОЛОВИНОЮ БІЛІОНИ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ В МИНУЛОМУ РОЦІ.

Адміністрація Суспільного Забезпечення у Вашингтоні оприлюднює, що за 1949 рік, який закінчився 30 червня, безробітні й старі люди вибрали $3,529,735,000 як допомогу з федеральних, стейтових та місцевих фондів. Половину тих видатків покрив федеральний скарб. Звіт адміністрації Суспільного Забезпечення виказує, що федеральний уряд безпосередньо виплатив $62,000,000 як старечу пенсію або допомогу родинам померших з пенсійного фонду. Спільна виплата з федерального і стейтових скарбів для безробітних винесла $1,193,000,000. Загалом 5,644,975 осіб дістали допомогу як безробітні в минулому скарбовому році. У попередньому році таку допомогу дістали 3,820,744 осіб. Пересічна тижнева допомога безробітним в минулому році виносила $19.91.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ НАЗНАЧЕНИЙ НА 20 БЕРЕЗНЯ.

Президент Труман назначив день 20 березня як День Збройних Сил. Він взивав губернаторів поодиноких стейтів, щоб вони видали відповідні проклямації „для вшанування збройних сил Злучених Держав та мільйонів ветеранів, які повернулися до цивільної праці". — Досі святковано в Америці окремі дні маринарки й армії.

ЗАПОВІДАЮТЬ ГОСТРУ БОРОТЬБУ В СЕНАТІ НАД НОВИМ ІМІГРАЦІЙНИМ ЗАКОНОМ

Завзята й можлива довга боротьба буде зведена в сенаті за новий іміграційний законопроєкт, який має на меті змінити дату, до якої европейські скитальці мають бути кваліфіковані як „Ді Пі Персонс". Від зміни цієї дати залежить „лібералізація" нового закону в порівнянні з теперішнім, який каже, що ді-пістами можна вважати таких людей, які опинилися в Німеччині не пізніше, як 22 грудня 1945 р. Голова правничої комісії, сен. МекКарран хоче змінити тільки квоту нових імігрантів з скитальців з 205,000 на 320,000 осіб.

АЧЕСОН ПОЯСНЮЄ СПІВЧУТТЯ ДЛЯ ГІССА.

Вашингтон.— Секретар стейту Дін Ачесон прилюдно заявив, що він ніколи необороняв злочину, сповненого Алджером Гіссом, засудженим за кривоприсягу з відпеканням комунізму й запереченням, наче б він видав американські урядові документи совєтським шпигам. Ачесон пояснював свою симпатію до Гісса тільки співчуттям для людини, яка попала в біду. Він закидає республіканцям, що вони навмисне перекручують вислів, якого значення повинно бути ясне для кожного.

БЕТАТРОН, ЩО ДАЄ 300,000,000 ВОЛЬТ.

Шампейн, Ілл. — Університет Ілиной вперше показав світові свій новий прилад для розкривання тайн атому, а це бетатрон, який продукує силу до 300,000,000 вольт. У початках він буде придатний до студій над месоном, який є малою частинкою самого атому. Месон має бути отою зникаючою частиною, що пронизує всі елементи і творить основу атомового ядра. Науковці кажуть, що вони ще самі не знають, до чого може бути бетатрон придатний.

ПОСПІХ У СПРОБАХ ШТУЧНОГО ДОЩУ.

Ню Йорк. — Управа міста схильна дати нагоду водному комісареві Стівенові Карні, щоб він приспішив свої спроби викликування штучного дощу для наповнення водних збірників до 1 червня 1950 р. Поспіх потрібний для опаду дощів з зимових хмар. Метеоролог д-р Волес Говел з університету Гарвард каже, що за тиждень він буде готовий з засобами для полету понад околицю, з якої спроваджують воду до міста Ню Йорку.

ОПРИЛЮДНЮЮТЬ ДОКУМЕНТИ, ПРИЛОВЛЕНІ ПРИ ШПИГУНЦІ.

Ню Йорк. — Підчас процесу проти Джудит Коплон і Валентина Губічева, обвинувачених у шпигунстві, прокуратор виказав документи, які приловили агенти Федерального Бюра Інвестигацій підчас арештування панни Коплон. Документи це відписи листів з департаменту справедливости, які відносяться до діяльности самого департаменту або до різних осіб з закордону, з якими уряд стояв у звязках.

ОСЛАВЛЕНИЙ ЛЕОПАРД З ОКЛАГОМИ ЗГИНУВ.

Голод пригнав до клітки леопарда, який утік був з зоологічного городу, одначе не надовго. Він наївся мяса, заправленого ліком на спання, одначе не витримав „курації", бо після приміщення його в клітці, згинув впродовж одного дня. Радієві коментарі кажуть, що він згинув від цивілізації. Інші твердять, що неволя спричинила його смерть. А ветеринар сказав одверто, що мясо, заправлене ліком, вкоротило життя леопардові.

СОВЄТИ ВСТАНОВИЛИ ЗОЛОТИЙ СТАНДАРТ СВОЄЇ ВАЛЮТИ

Москва, 1 березня. Совєтська Рада Міністрів проголосила вчора встановлення золотого стандарту своєї валюти, збільшуючи вартість карбованця з 19 до 25 центів. Рівночасно проголошено знижку цін на цілий ряд товарів. В повідомленні говориться, що з сьогоднішним днем „вартість рубля в закордонній виміні будеться калькулювати відповідно до стійкішого золотого стандарту", а не долярового, як це було досі. Проте, золотий стандарт прийнято такий, як його має доляр. Вартість карбованця встановлено на 0.222168 грамів золота, тим самим один доляр варта 3.9999, отже практично 4 карбованці. Раніше один доляр вартував 5.30 карбованців. Совєтське рішення, що було ціллю совєтської фінансової політики ще від 1947 року, має виразно на меті зробити совєтську валюту міжнародним партнером доляра і фунта стерлінгів. Проголошена знижка цін, від хліба починаючи а на фортепіянах кінчаючи, вагається у висоті від 15 до 30 процент. Рівночасно совєтське міністерство закордонних справ повідомило всі закордонні представництва в Москві, що дипломатична виміна карбованця тепер буде у висоті шість за одного доляра, замість дотеперішних вісім за доляр. З першим липня ця дипломатична ставка має бути цілком скасована. Зміна валютової бази та переоцінка рубля потягне за собою цілий ряд інших господарських та заробітних переоцінок в Совєтах.

ШПИГИ Й САБОТАЖНИКИ В КАНАДІ

Оттава. — Міністер справедливости Гарсон сказав представникові Кенедієн Пресс, що чужа шпіонажа й саботажні агенти діють у Канаді проти безпеки держави. Міністер не виявив, які охоронні засоби поробив уряд і державна поліція проти затій шпигів, саботажників та проти інфільтрації комунізму й поширювання невдоволення агентами чужої держави. Однак міністер запевнив, що влада поробила потрібні старання для протиділання чужих агентів та для виключення таких фактів, саботажу й шпигунства, про які звідомляють з інших країн.

Доналд Флемминг, прогресивно - консервативний посол до домініяльного парляменту, сказав в радієвій промові в Торонто, що комуністи займають високі становища в канадійській урядовій службі. Одначе він не подав імен. Він теж зазначив, що саме тепер прийшов на протишпигунську акцію в Канаді.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН КАНДИДАТОМ НА МИРОВУ НАГОРОДУ НОБЛЯ

Осльо, 1 березня. Президент Труман і Винстон Чорчил є на листі 28 кандидатів на мирову нагороду Нобля на 1950 рік. На листі є цілий ряд інших державних мужів, філософів і мислителів, поетів, журналістів, священиків та інших. Про признання нагороди рішає окремий комітет і її, звичайно, признається в місяці жовтні. Минулорічну нагороду одержав Лорд Бой Орр, голова руху світової федерації та бувший голова Харчової та Агрикультурної Організації Об'єднаних Націй.

ПАПА ДОЗВОЛЯЄ НА РОЗМОВИ В СПРАВІ ПРОТИКОМУНІСТИЧНОГО СОЮЗУ

Рим, 1 березня. З поінформованих джерел заявляють, що Апостольська Столиця дала дозвіл католицьким священикам на розмови з представниками інших віровизнань в справі створення одного світового релігійного фронту проти большевизму.

В НЕДІЛЮ ВИСТУП ОПЕРНОГО АНСАМБЛЮ Б. ПЮРКА В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, 1 березня. В найближчу неділю, дня 5-го березня, тут виступить вперше відомий вже зі своїх виступів в Европі та свого турне по деяких містах Америки Український Оперний Ансамбль, під мистецьким керівництвом Богдана Пюрка, Ансамбль виступить старанням ню-йорського посту Українських Американських Ветеранів, на доброчинні цілі якого призначений теж дохід. Концерт відбудеться в залі Фешин Дизайн Інституту при 225 Вест 24 Стріті в год. 8-мій ввечорі. В програмі є 13 сольових і збірних точок. Арії Костенка, Гунода, Леонкавальо, Фоменка, Лисенка, Пуччіні, Людкевича, Артемовського, Лятошинського та Ревуцького виконуватимуть: сопрани Лідія Колісниченко-Горн і Наталія Носенко, тенор Ігор Зайферт, баритон Михайло Мінський та бас Михайло Ольховий.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРИМАС ПРОТЕСТУЄ

Варшава, 1 березня. Католицький примас Польщі, архиепископ Стефан Вишиньскі, зголосив комуністичному президентові Польщі, Берутові, протест проти державно-комуністичної „битви проти Церкви".

ПЕРША ПОСИЛКА ВОЄННИХ ЛІТАКІВ ІДЕ ДО ФРАНЦІЇ

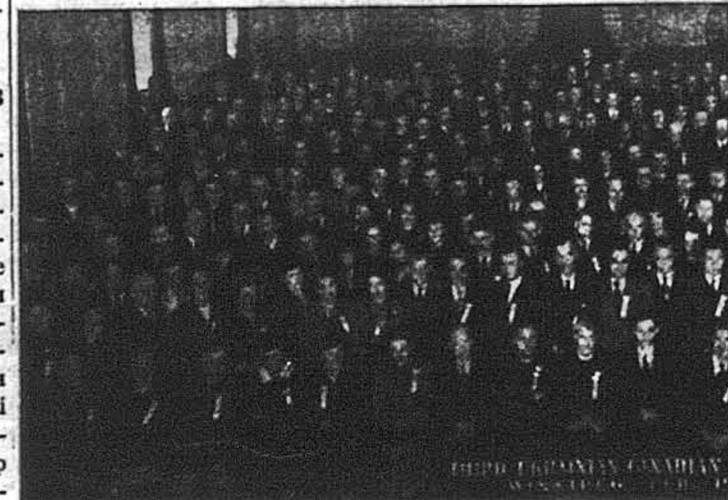
Вашингтон, 28 лютого. — Згідно з програмою, складеною в Америці для воєнної допомоги европейським державам у висоті біліона долярів, перша посилка воєнного устаткування піде до Франції біля 15 березня. Департамент стейту і морська влада кажуть, що посилка буде складатися з перебудованих боєвих літаків і скавтових бомбардувальників. Літаки будуть навантажені на французький літаконосець Діксмюд, який причалить до корабельних варстатів у Норфолк, у стейті Вест Вирджінія, біжучого тижня. На бажання французького уряду покладено строгу заборону виявляти точно роди і кількість літаків, які мають бути постачені Франції. Посилка буде вивантажена в французькім воєннім порті, щоб виминути сподіваних демонстрацій комуністів. Домагання зберігати тайну не походить з боязни перед французькими комуністами, тільки з обережности, щоб Совєти не довідалися подробиць про приготування до оборони Західних країн. Франція дістане найбільшу пайку воєнного устаткування, призначеного для Західної Европи.

КАНАДІЙСЬКИЙ БЮДЖЕТ БЕЗ НАДВИШКИ

Оттава, Канада. — Єдиний у світі державний бюджет, придуманий у такий спосіб, щоб завжди була надвишка, це був федеральний бюджет Канади. Одначе й цей бюджет перейде незабаром до історії. Бюджет на біжучий скарбовий рік, який кінчиться з днем 31 березня, буде ще виказувати надвишку $80,000,000 на папері, одначе на ділі може бути інакше.

ГОТТВАЛЬД ОСТЕРІГАЄ ЧЕХІВ ПЕРЕД „ТІТОІЗМОМ"

Прага, 1 березня. Комуністичний президент Чехословаччини, Клемент Готтвальд, ствердив, що „тітоісти в цій країні намагаються перетягнути її до імперіялістичного табору" та остерігав чехів перед наслідками такої активности.

III-ій Конгрес Українців Канади, що відбувся в днях 7, 8, 9-го лютого 1950 р. На фото частина делегатів та гостей.

ЗАПОВІДАЮТЬ КОНФЕРЕНЦІЮ ЗАХІДНИХ МІНІСТРІВ В СПРАВІ АЗІЇ

Париж, 1 березня.— З авторитетних джерел тут повідомлено про можливість конференції міністрів закордонних справ Злучених Держав, Великобританії і Франції в справі спільної політики цих країн в Азії, подібно як минулого листопада тут обговорено та встановлено спільну політику цих великодержав щодо Німеччини. Потреби і можливості такої конференції будуть правдоподібно обговорені насамперед між французьким міністром закордонних справ Робертом Шуманом і британським секретарем закордонних справ Ернестом Бевином вже наступного тижня, як Шуман перебуватиме в Лондоні разом з президентом Вінсентом Оріолем, що вибирається на офіціяльні відвідини до короля Юрія. Конференція трьох керівників закордонної політики мала б відбутися незадовго після повороту з Азії американського „подорожуючого амбасадора" д-ра Филипа Джесупа, що вже в дні 10-го березня мав би бути в Лондоні й опісля в Парижі. Одним з головним предметів цих тридержавних нарад будуть потреби і можливості оборони Індокитаю, що його вважається тепер ключевою позицією для оборони цілої південно-східньої Азії, і не тільки під військовим та господарським, але теж політично-дипломатичним оглядами. Мала б бути узгіднена політика трьох великодержав теж в усіх інших азійських проблемах. Передбачується можливість, що після комуністичних перемог в Китаю, західні аліянти можуть сконцентрувати всю свою увагу і допомогу для Індокитаю.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ДОПОМАГАЮТЬ ЧЕРВОНИМ В ІНДОКИТАЮ.

Лянгсон, Індокитай, 1 березня. — Недавно ще „локальні" виступи індокитайських большевиків проти визнаного Заходом режиму Вао Даї розрослися до міжнародної проблеми першої ваги після комуністичної перемоги в Китаю та після визнання Совєтами червоного режиму теж в Індокитаю. Рівночасно стверджується, що китайські комуністи тепер дають всебічну військову допомогу своїм в'єтнамським червоним товаришам, користаючи зі спільного кордону. Немає теж сумніву, що всіми тими „локальними" справами керує міжнародний большевицький центр в Москві.

ЗМІНИ В БРИТАНСЬКОМУ УРЯДІ.

Лондон, 1 березня.—У зв'язку з останніми виборами та втратою 133 голосів своєї більшости з попереднього парляменту, залишившись тільки з більшістю сімох голосів, лейбуристський премієр Клемент Етлі рішив вчора дещо переорганізувати свій уряд, залишаючи без зміни всі важливіші міністерства. Зміни будуть подані до відома на сьогоднішньому першому засіданні нового парляменту, під час якого полагоджуватиметься тільки формальні справи, головно вибір президії. Перед засіданням парляменту відбулися таємні наради екзекутивних комітетів як лейбуристської так і опозиційної консервативної партій, на яких кожна з тих партій обміркувала свою стратегію.

ФРАНЦУЗЬКА АСАМБЛЕЯ УХВАЛИЛА ЗАКОН ПРОТИ КОКА-КОЛА.

Париж, 1 березня. — Французька Національна Асамблея прийняла вчора законопроєкт проти популярного у Франції американського напитку Кока-Кола, хоча і не називаючи його поіменно. Голосування було вислідом солідарної кампанії французьких продуцентів вина, комуністів та католицьких популярних республіканців, що одностайно виступали проти американської „кока-колонізації Франції", доходячи аж до таких абсурдів, що кока-кола „загрожує цивілізації" країни та що частина французького населення вже перемінилася в налогових „кока-коліків". Законопроєкт, що ще вимагає апробати вищої Ради Республіки, давав би повновласть міністрові здоров'я заборонити в цілости або частинно продаж рослинних напитків.

М'КЛОЙ ЗА ПЛЕБІСЦИТОМ В СПРАВІ ОБ'ЄДНАННЯ НІМЕЧЧИНИ.

Франкфурт, 1 березня. — Американський високий комісар в Німеччині, Джан Дж. МекКлой, відкрив вчора західну „політичну офензиву" в німецькій справі проти Сходу, висловлюючись в користь загального голосування в справі об'єднання тої країни в одну державу. При цьому він видвигнув необхідність точного збереження всіх демократичних принципів при такому голосуванні. Ясно, що це згори перерішено в повну поразку Совєтів і вони ніколи на це не погодяться, але їм прийдеться важко воювати зі західними аргументами. Німецькі і закордонні спостерігачі вважають, що МекКлой своїм виступом вибив з-під Совєтів єдиного ще „коня об'єднання", на якому їх пропаганда намагалася їздити.

ЗНОВУ КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ АВСТРІЇ.

Лондон, 1 березня. — Сьогодні тут мають знову початися наради заступників міністрів закордонних справ чотирьох великодержав в справі мирового договору з Австрією. Ще заки наради почалися вже видвигнено цілий ряд припущень, що вони будуть черговим неуспіхом, бо дотеперішня поведінка Совєтів в Австрії та їх відношення до австрійського уряду переконують недвозначно, що Совєти не бажають собі мирового договору.

ЧЕРГОВА СОВЄТСЬКА НОТА ДО ФІНЛЯНДІЇ В СПРАВІ „ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ".

Гельсінки, 1 березня. — Совєтський уряд знову звернувся окремою нотою до уряду Фінляндії, категорично домагаючись видачі „воєнних злочинців". У відповідь на подібну попередню ноту в такий самий справі фінський уряд твердив, що всі вимагані Совєтами „злочинці", головно з балтійських держав, своєчасно залишили теж Фінляндію. Подробиць нової ноти не виявлено.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВОДА НА ВОРОЖИЙ МЛИН

„Американски Русски Вестнік", орган „Соединенія", згадує в числі з 23. лютого б. р. про велике торжество, що відбулося в Питсбурзькім Університеті, в якому взяв участь Преосв. Владика Кир Даниїл Іванчо разом з 18 священиками і коло 500 „карпато-русскими греко-католиками". Це торжество було заранжоване — як згадує газета — „Карпато-Русскою дівізією Комітета для Русской Комнати в Університеті".

„Соединеніє" є організацією, членами якої є наші рідні, що походять з Карпатської України. „Русскими", себто „росіянами" вони на ділі ніколи не були і ними не є нині. „Русским", себто „росіянином", не є — як припускаємо — теж і новий єпископ, Преосв. Д. Іванчо, бо ж походить з нового покоління і певно знає, звідки його рід. Він може бути „русином", про якого співається у старім гимні карпатських українців, але ніколи „русским", себто росіянином. Але газета „Соединенія" перекладає „русский" в англійській мові як „рошен" і постійно повторює це в рубриці „Американ Рошен Сокол". Що більше, „Соединеніє" робило з тої назви і політику. Не так ще давно воно посилало „політичні меморандуми", що були нічим іншим, а тільки протестами перед департаментом стейту проти цього, щоб Карпатська Україна могла бути разом з усіми українськими землями в одній соборній Україні.

Згадуємо за ці прикрі речі не на те, щоб зводити боротьбу з „Карп. Р. Вестніком" і „Соединеніем", чи „нападати" на єпископа. На іншому місці є поміщена надіслана стаття про нові заходи чехів і мадярів, щоби прилучити у відповідному моменті Карпатську Україну до Чехословаччини, згл. Угорщини. У тій статті виразно згадується, на кого чехи і мадяри рахують. Отже в першу чергу на „русских", на „підкарпатських росіян". Оті „росіяни", як виглядає, однаково добрі, як чехам, так і мадярам. Як одні, так і другі думають їх вжити для баламути на міжнароднім полі й перед урядом в Америці й як „доказ", що Карпатська Україна не є українською і не повинна належати до України.

Наші нещасні люди, що через темноту застрягли в москвофільстві й опинились в церквах під російськими єпископами, вже пропали назавжди для свого національного імені. Вони виступають як „рошен" і як такі побільшують тут статистику росіян при переписі населення. Але чи таку саму ролю має далі відгравати теж і така організація як „Соединеніє", що визнає своїм провідником Єпископа, який обізнаний з новітньою географією та історією і знає, як далеко сягає Україна та де живе український нарід? Мільйони крівавих жертв положив український нарід, обороняючи своє національне імя та своє право. Крівавилась й крівавиться за те саме теж і Карпатська Україна. Там, в карпатських горах, ллється і нині українська кров за свій нарід і за свою християнську віру. Чи в такому моменті можна тут, на вільній землі, походити з Підкарпаття, бути віруючим і називати себе християнином та йти у своєму засліпленню проти свого народу і помагати його ворогам навіть своєю назвою? Хочемо вірити, що до такого діла не приложить рук у цей важливий момент бодай Преосв. Владика Іванчо, та ще вплине й на ті одиниці зо свого духовенства, що зо своїм „рошен" служать інтересам ворогів того народу, з якого вони вийшли

Франція заборолом Західного фронту

Франція готується стати головною кватирою Західного фронту у теперішній боротьбі між Заходом і Сходом. Оборонна лінія Західного Фронту починається в Скандинавії, йде через Европу, опісля через південну Азію до Віет Нам і китайські границі, а потім до Кореї й американської Аляски. Такої довгої оборонної лінії досі в світі не було. Усі згадані території можуть бути осередками вибуху. Тому, що Франція донедавна була панею цілого Французького Індо-Китаю, вона вважає себе осередком, у якому збігаються дві політики: европейська й азійська, наскільки йдеться про оборону Заходу проти Сходу чи радше Західної цивілізації проти комунізму.

Здійснювання тих задум Франції спинюють її турботи, а в першу чергу турбота за Німеччину, бо не знати, що з нею станеться і куди вона повернеться, коли б так забрано окупаційні війська.

Другою турботою Франції є її недалеке сусідство з Югославією. Там твориться осередок нового комунізму, який має вплив на комуністичну французьку партію. Хоч-нехоч Франція стає осередком боротьби двох комуністичних напрямків: Один советський, другий проти-советський. Дотеперішні вигляди такі, що Захід і проти-советський комунізм підуть разом, а це буде на руку Франції у її змаганні стати осередком проти-советського руху.

Третьою турботою Франції є її давніша колонія Французький Індо-Китай, якого східня частина перемінена на самостійне цісарство, під опікою Франції, та з якої має бути створений осередок оборони південно-східної Азії проти азійського большевизму. Цю ідею підтримує між ін. Америка, яка вже поробила відповідні приготування до стримання дальшого походу сталінського китайського сателіта, Мао-Це-Тунга.

Серед таких велетенських плянів щодо майбутньої розправи Заходу зі Сходом треба теж думати про злагодження внутрішньої партійної боротьби, бо вона дуже ослаблює Францію від десяток років.

Франція, яка займала так довго провідне становище в Европі, не зважаюч на своє ослаблення і постійні кризи, які переживає, таки не резигнує зо своєї давної ролі, а думає, як бачимо, стати найважнішим чинником у рішальній боротьбі між Сходом і Заходом, чи ясніше, між тоталітаризмом і комунізмом та демократією і християнською цивілізацією.

Чехословацькі „претенсії" на Карпатську Україну

Недавно оголошено заяву Чехословацької Національної Ради в Вашингтоні в справі Карпатської України. Провідники цієї Ради заявили, що Карпатська Україна („Подкарпатска Рус") є нероздільна частина Чехословаччини і що „підкарпатські росіяни" хочуть бути в Чехословацькій державі.

Ця заява з уст чеських і словацьких політиків, обєднаних у своїй Раді в Америці, мусить викликати немале здивування серед українців. Це тим більше, що, загально кажучи, чехи, з усіх слов'янських народів показали себе здебільшого реальними політиками (з винятком давнього сентиментального русофільства, що привело чехів до теперішньої катастрофи).

Всім відомо, як Карпатська Україна була прилучена до Чехословаччини. Це зробили карпатські українці („угорські русини") в Америці 1918 р. Вони своїми голосами вирішили прилучити свою малу область в Европі до Чехословаччини, і на автономних правах. Зате Національний Конґрес у Хусті вирішив, навпаки, прилучити Карпатську Україну до Соборної України. На Конґресі Трудового Народу України в Києві (січень 1919 р.) були делегати з Карпатської України, на чолі з Степаном Клочураком.

Бувши в межах Чехословаччини, українці не одержали автономних прав, що були їм загарантовані міжнародніми договорами. Ця країна була засуджена на повільну чехізацію. Господарський визиск Карпатської України празький уряд провадив систематично і послідовно. Чеська поліційна влада старалася гасити кожний вияв української національної свідомости: в школах, для улегшення чехізації, давано волю москвофілам, що накидали нашим дітям небувалу в світі „тарабанщину" (мішанину російсько-україно-чехословацько-церковно-слов'янську) і чеська адміністрація (в згоді з мадярами) давала кошти на москвофільську пресу та на москвофільські „партії", що мали завдання баламутити малосвідому, убогу людність Карпатської України.

Деколи чеські політики заявляли, що „Підкарпатську Русь" вони уважають за „депозит", який при першій нагоді передадуть — „Великій Росії".

1938 р. восени виявилися згубні наслідки чеської політики на Словаччині та на Карпатській Україні. Словаки і українці поставили домагання до Праги — автономії! На Карпатській Україні створено уряд на чолі з о. А. Волошином, а в лютому 1939 р. вибрано сойм. Коли Словаччина, під натиском міжнародніх відносин, проголосила свою державну незалежність, (14 березня 1939 р.), то теж Сойм Карпатської України проклямував свою самостійність у Хусті (16 березня 1939 року). Але, за згодою Гітлера і Мусолінія, Карпатську Україну захопило після упертих боїв мадярське військо.

Чеська влада на Карпатській Україні не лишила доброго спомину. Чехи мали ввесь адміністративний апарат у своїх руках. Українець міг „зробити карієру", назагал, найвище, як народній учитель. В меншій мірі ця система була на Словаччині й це привело до глибокого невдоволення Чехією в словацькім народі.

По Другій Світовій Війні Карпатську Україну прилучено до підсоветської України, а тим самим — до СССР. Здавалось би — здійснилося те, про що заявляли нераз чеські провідники: „депозит" передано тому, кому вони бажали. Але, виявляється, — між чехами закоренився погляд на якісь небувалі „права" Праги на Карпатську Україну. Вони пробують найти між карпатськими українцями на еміґрації, „підкарпатських росіян", які були б за Чехію. Те саме роблять мадяри. Теж і вони шукають за „русскими", головно за тими, що вони їх ще давніше виховали. А сміття всюди знайдеться; це сміття діє тепер іменем Москви в Празі, Будапешті і в Варшаві!

Ще слід зазначити: чехи пробують вести „чехословацьку" політику проти волі великої більшости словацького народу. Словацького президента Тісо повішено як „коляборанта" та це не залякало словаків і не зменшило їх стремління до своєї державности. Словаки хочуть бути рівноправною частиною Европейської Спілки Народів, а не дивитися в світ через чеське віконце.

Ці факти треба привадати тепер чеським еміґрантам, що не навчилися з своєї історії і живуть мріями про відновлення централістичної Чехословаччини з Карпатською Україною, як колонією Праги. Цей „імперіялізм четвертої кляси" треба рішучо відкинути, як історичний пережиток. Недавно проповідував Гітлер німецький „панівний народ", те саме робить советська Москва з „великим російським народом", а слідом за ними йдуть чеські еміґранти, що вимагають свободи для себе, але не визнають права на державність для українців.

Приклад англійської політики в Індії та в інших колоніях міг би дечого навчити і чехів-еміґрантів. На жаль, бачимо щось інше: чеські еміґранти мріють про минуле панування над словаками та карпатськими українцями і не хочуть зрозуміти, що цим ламають засади розумної і чесної політики.

О. Карпатський.

М. Шлемкевич.

ЄДНІСТЬ У СВОБОДІ

Чи справді нові знаки на нашому політичному небі, чи тільки хвилева уступка настроям суспільства і тактичне пристосування до них? — Бльок українських демократичних партій в Европі став дійсністю. 11 лютого прийшло до його оформлення. Читаємо „організаційні постанови" і вичуваємо, що це оформлення ще не остаточне. Ще далеко до повного з'єднання демократичних сил. Це тільки вільна федерація задля узгіднювання діяльности і виступів назовні чотирьох груп: — УНДО, УНДС, УРДП і наймолодшої: Союзу українських земель.

Мусимо пам'ятати правду, часто стверджувану в теорії федеративних устроїв, що федерація це дуже плинка будова. Вона звичайно не стоїть на місці, але розвивається в одному із двох можливих напрямів: — або в напрямі до щораз більшої єдности, зростання зфедерованих частин, — або навпаки, в напрямі щораз більшого усамостійнювання, відокремлювання. Дві англосаські світові потуги дають добрі зразки такого розвитку. В ЗДА кожна війна зміцнює центральний уряд, усуцільнює державу, а стейти — особливо для дальших, напр. европейських приглядачів — роблять ся тільки в деяких ділянках автономними складниками однієї держави. В англійській імперії навпаки: — кожна війна змушує далекі домінії самим дбати про себе і після кожної світової війни „спільний світ" робить новий крок від єдности до конфедерації самостійних держав.

Це правило відноситься і до гри внутрішніх політичних сил. Тож і перед Бльоком українських політичних партій в Европі дві дороги отворені: — або до зростання, або до недавнього розроблення. Перша дорога означала б не тільки збирання демократичних сил, але і перемогу ідеї соборности одночасно. Бо тоді чисто західницькі групи (УНДО) і чисто східні (УРДП, СОЮЗ ЗЕМЕЛЬ) звязувалися б в одне ціле. Друга дорога і можливість це новий прибій внутрішньої „балканізації" — говорили ми колись, — або „офранцуження", як говоримо часто тепер, маючи на увазі розбиття французького політичного життя на безліч партій.

Та тепер ясне: — сьогодні вітер віє у вітрила єдности в свободі, а день 11-го лютого цього року це тільки день прилюдного ствердження цього факту в українському демократичному суспільсдві Европи. І ще одне ясне: — це тиск громадської думки безперечно вимагає інтеграції, збирання, усуцільнювання, а не диссипації, розбиття, розпорошування сил. Цьому тискові громадської думки може в більшій мірі, ніж розважній поміркованості партійних провідників треба завдячувати, що вісім із де'вяти партій знайшлося разом в Українській Національній Раді. І цьому ж тискові завдячуємо і нинішній Бльок демократичних партій. Цей тиск суспільства голосно проривається і серед нас в новому світі, тож коли зі сцени театру Гірняка сиплються розкотисті докори під адресою розсварених партійців, заля плеще, заглушуючи невдоволення адресатів..

Є соціологічне правило: — режими тримаються силами, яким завдячують прихід до влади. Хто здобув владу насильством, стоятиме на насильстві. Хто пробував дійти до неї шахрайством, таким же шахрайством і старатиметься втриматися на поверхні життя: — в малому таборі, і в великій національній спільноті. Туга української громади за єдністю і її тиск на політичні групи в цьому напрямі були підвалиною повстання Української Національної Ради, і тепер повстання Бльоку демократичних партій. Тож і від сили цього тиску залежатиме дальший розвиток. Коли та туга за єдністю і той тиск не слабнутимуть у суспільстві, тоді окремі ще частини Бльоку зростатимуться в одну здорову і сильну національну демократію. Коли ж ті духові сили суспільства в'янутимуть, тоді може прийти до нового розвалу і дроблення.

(Докінчення на стор. 3-тій)

27)

Вікно було на око замкнене, проте, вистачало його натиснути, щоб воно відчинилося. Я подумав собі, що він це зробив не без якоїсь мети і постановив його перебігти:

— Увечорі, коли ти, Романе, був з Ганкою і Мещеревим у театрі, я вийшов із своєї кімнати і зійшов на подвір'я заднім входом. Підійшовши під вікно, я приставив драбину, що стояла недалеко, і вліз через вікно до твоєї робітні. Там я просто взяв пробівку з твоєю бензиною, відчепив карточку і прив'язав її до іншої реторти, до якої налив ґліцерини з пляшки, що стояла на полиці. Саму ж пробівку я заховав у кутку під шафу, щоб тобі її при найближчій нагоді передати. Я числив на те, що вломник злакомиться передусім на ту твою високовідсоткову бензину, і в цьому я не помилився. Зробивши все те, я зліз туди, куди ввійшов, і вже хотів відійти, коли почув твої, Романе, кроки. Я швидко побіг і, обійшовши будинок, задніми дверима подався до себе...

— Ага, знаю, — перебив йому Жученко, — це тоді, коли я знайшов твою люльку!

— Егеж, тоді. У поспіху я й справді упустив свою люльку і не встиг уже її підняти. Тоді, коли ти стояв унизу, я виглянув через вікно і вдавав, що про ніщо не знаю, а пізніше, відбираючи з твоєї руки люльку, брехав, що упустив її з вікна. Це було ймовірне, бо моя кімната саме над твоєю робітнею. Ти ввійшов до робітні і не спостеріг нічого підозрілого; пробівка була на місці, хоч ти, звичайно, не знав, що в ній уже не було твого винаходу, а звичайна ґліцерина. Замкнувши вікно ти пішов спати, а я ніби також. Проте я залишився далі при своєму вікні, сподіваючись, що щось буде. В цьому я не помилився. Було вже пізно, недалеко до світанку, коли через огорожу перелізла якась постать і подалася просто до вікна твоєї робітні. Про те, що воно відчинене, міг знати тільки той, хто його сам відчинив, отже я був певний, що та постать — то Селецький з якимись поганими намірами!

— Я постановив не перешкаджати і виждати, що буде. Селецький, знайшовши замкнене вікно і певний, що це ти або хтось його замкнув, перейшов до ролі вломника. З майстерством фахівця відчинив входові двері, а потім так само двері до робітні і викрав пробівку, яку я щойно перед хвилиною заміняв. Шкода, фактично, була ніяка, проте я постановив за ним стежити і зійшов униз та пішов услід за ним. Він переліз огорожу, а я в іншому місці теж. Але за той час стратив його з очей. Нежданно мою увагу звернула розмова і глухі удари за нею — хтось, видко, напав на вломника і між ним і його напасниками почалася боротьба. Напасники швидко зникли, залишаючи Селецького самого, який, заточуючись, подався в місто. Гуркіт мотору у бічній вулиці дав мені знати, що напасники втекли і мені, властиво, не було вже ніякого глузду йти далі. Я постановив завернути, коли нагло почув за собою кроки і, швидше аніж міг стати в оборонну поставу, почув удар у голову і стратив притомність. Це Борисов, що крутився десь неподалечки і біг на допомогу нападеному Селецькому, беручи мене, видко, за одного з напасників, скористувався з моєї неуваги, щоб мене знешкідливити.

Всі слухали з величезною увагою й зацікавленням.

— А як ти властиво, зник? — спитала Ганка.

— Після удару і того, як я лежав непритомний на землі, Селецький, видко, вернувся і, приглянувшись мені, певне пізнав. Сподіючись не без слушности, що я за ним стежив і що можу йому попсувати всю справу, він постановив з Борисовим мене заховати. Здається автом Борисова, що ждало десь близько, завезли мене до того дому, де пізніше в'язнено пірвану Ганку. Віллу ту наймав, видко, Борисов для особливої мети — це пізнати хоч би з того, що вона на окраїні міста і далеко від інших будівель. Там мене просто замкнули в пивницю, дали книжок і навіть непогано годували, але дуже берегли, щоб я не втік або не порозумівся з кимсь знадвору. Отам то в пивниці одного вечора я й підслухав з розмови моїх сторожів, як вони свого шефа називають капітаном Мещеровим.

Відкриття німців, що в пробівці ніяка бензина, збила його з толку. Отже він постановив далі грати ролю великодушного і прихильного вуйка Еміліяна, який не вагається навіть перед небезпеками, щоб тільки допомогти видістати назад для Романа його винахід. Нічого не згадуючи про відкриття німців, він звернув тоді пробівку, постановивши, очевидно, виждати, що буде далі з винаходом, щоб, — тоді як твій винахід покажеться реальний, — викрасти його вдруге, але вже з більшою певністю щодо його автентичности.

Ганка, що сиділа неспокійно побіч Романа на канапі, заметушилася ще більше.

— Мушу признатися, — сказала вона, червоніючи, — до одного такого, що пече моє сумління і не дає мені спокою.

І вона розповіла всім докладно про те, як Селецький намовив її після того, як він відбив у німців пробівку, винести одну з тих, що були в шафці.

— От і бачите, — докинув Левко, — це тільки підтверджує моє переконання в тому, що він грав майстерно свою ролю. Маючи сумніви щодо реальности винаходу, він скористувався Ганкою на те, щоб заспокоїти і її саму, і переконатися особисто про правдивість винаходу. Це йому вповні вдалося і він тепер повернув усю свою увагу на те, щоб винаходу знову хтось не висмикнув з-під рук. Тому то він і так пильнував німців, а, з другого боку, він і сам був мабуть, під їх постійним доглядом і невиключене те, що вони, майстри до такого діла, мали в якийсь спосіб вступ до його кімнати або й підслухували всі його розмови. Закласти ж мікрофон у лямпу або получити телефон — це ж сьогодні дурничка!

(Дальше буде).

Василь Мудрий.

САМОПОМІЧ

ДУМКИ З ПРИВОДУ НЕДАЛЕКИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ УСТАНОВИ.

Недалекий той час, коли відбудуться чергові загальні збори „Самопомочі". З тієї нагоди бажаю поділитись моїми міркуваннями із ширшим загалом на тему праці і завдань тієї молодої організації.

Завдання „Самопомочі" докладно означені статутом. Вже сама її назва говорить недвозначно про завдання. Вони самодопомогові, а самодопомога подумана для нових імігрантів, бо з них рекрутуються члени „Самопомочі". Крім допомогового статут каже ще й про культурні та економічно-господарські завдання. Установа має право творити філії, всякі комісії чи комітети і при їх допомозі вести допомогову, культурну та господарську працю.

„Самопоміч", як українська установа нових імігрантів, має ще й інші самозрозумілі завдання, а саме, співпрацю з іншими американсько-українськими установами й організаціями із такими самими чи спорідненими завданнями та з чисто американськими аналогічними організаціями.

Вже із самого статуту також як і з назви видно, що „Самопоміч" є аполітичною, понадгруповою установою, яка має на оці харитативно-гуманітарні та культурні цілі. Тому то в ній є місце для кожного новоприбулого українця без огляду на те, яке в нього політично-національне обличчя і яке його віровизнання. Нема в ній місця для комуністів та їхніх агентів.

З малих початків „Самопоміч" вспіла створити в Америці поважну організаційну мережу. Її філії діють у Ню Йорку, Ньюарку, Филаделфії, Дітройті, в Шікаго, Пітсбургу та в інших більших осередках українського скупчення. Із своїх статутових завдань та моральних зобов'язань супроти новоприбулих „Самопоміч" вивязувалася, як могла. Вона служила новоприбувшим не тільки вступними дуже цінними інформаціями та вказівками, але й допомогою в підшуканні помешкань та праці. Було не мало випадків, що служила їм і грошевими, невеличкими допомогами.

„Самопоміч" у Ню Йорку та в інших місцевостях входить до Обєднання Українських Організацій і таким чином вносить і свою частину праці в це Обєднання, а з тим і в усе зорганізоване американсько-українське життя. Своїх членів і всіх новоприбулих інформує вона про всі старі американсько-українські організації, про їхню працю та завдання. Зокрема дає вечерні інформації про українські обезпеченеві установи та їхню ролю в американсько-українському житті. Вона влаштовує прилюдні виклади інформаційного характеру про Америку й американське життя. Вона веде курси українознавства й англійської мови. Вона дбає і про справи виховання українського молодого покоління в українському національному дусі.

По своїм силам „Самопоміч" старалася допомагати і своїм товаришам спільної недолі, що залишились у Німеччині. Поважне число новоприбулих до Америки завдяче — вповні виставити ашуранси на приїзд сюди для своїх кревних, приятелів та знайомих, до чого в великій мірі причинилась „Самопоміч" відповідними вказівками та пропагандою в тій ділянці. І хоч переселенчі завдання лежать переважно в руках старих американсько-українських організацій, а в першу черзі в руках ЗУАДК-у, то „Самопоміч" підтримувала їхню переселенчу акцію та старалась гармонійно із ними працювати.

В даному випадку не бажаю писати вичерпно про виконану „Самопоміччю" працю, але хочу радше кинути кілька думок на тему майбутньої і найближчої праці тієї установи. Думаю, що перед всім українським громадянством Америки стануть скоро ще раз великі переселенчі завдання з хвилиною, як буде в американському Конгресі прийнятий додатковий закон про переселення ДП. Досі через усі американські переселенчі установи, а в тому через ЗУАДК у першу чергу, прибуло сюди около 26 тисяч українців із Німеччини та Австрії. Пропорціонально до скількости нової української еміграції в Европі це мала цифра. На будуче треба б цю скількість значно збільшити, посилюючи переселенчу акцію. Її можна скріпити та збільшити спільними зусиллями американських українців і новоприбулих українських іміґрантів. До того треба витворити обєднаними змаганнями сприятливу моральну атмосферу. І ЗУАДК і „Самопоміч" мусять не тільки заманіфестувати на зовні добру волю в напрямі інтензивної, гармонійної співпраці, але фактично її переводити послідовно в життя у практичній буденній роботі. Добра воля в тому напрямі вже проявилась із обох сторін і маю надію, що в імя української національної раці вона набере конкретних реальних форм у буденній дійсности.

Спільними силами треба прямувати не тільки до виконання максимальних переселенчих завдань, але й до наладнання інших практичних справ, звязаних із наслідками переселення тут, в Америці. На американському ринку праці помітна останніми часами криза. Важко попасти на працю не тільки новоприбулим, але важко дістати її і тим, що її втратили. Обидві установи ЗУАДК і „Самопоміч" повинні по більших осередках українського скупчення повторити спільними силами бюра посередництва праці, що самі себе могли б оплачувати, оскільки будуть добре поставлені. Крім того треба скоро приступити до організації кооперативних як інших позичково-кредитових кас, із яких могли б користати новоприбулі. Позички повинні б бути в них невеликі і низькопроцентові. Ціль їх допомагати при влаштуванні мешкань, чи при перебуттю кризи переходового безробіття. Це справи, які вимагають праці та знання місцевих обставин, але які не є безнадійні, якщо буде добра воля їх полагодити спільними силами. Рівнорядно із переселенням і по його закінченні залишиться для обох допомогових установ ще правна опіка й моральна та матеріяльна допомога для тих численних українців, які не зможуть із Німеччини взагалі нікуди виїхати. Будуть це хворі, воєнні інваліди, старці та інваліди праці. Їх буде не мало.

„Самопоміч" у будучій своїй праці повинна урухомити в себе окремий відділ звязків. Треба наладнувати звязки з американськими харитативними та гуманітарними установами (і не тільки з ними!) та використовувати їх для потреб новоприїзжих і для потреб взаємної інформації. А інформація це для нас велика справа, якщо вона з українського боку поважна та правдива і вірна. На будуче треба „Самопомочі" скріпити ініціятиву на відтинку влаштування прилюдних викладів і лекцій інформативного характеру, зокрема ж лекцій про американські правні норми для новоприбувших, а крім того побільшити скількість усяких культурних імпрез як концертів, товариські вечорі і т. п. Спільні імпрези культурного характеру не тільки дають внутрішнє вдоволення для учасників і співвиконавців, але й взаємно зближують людей.

Справа національного виховання і відповідних курсів українознавства чи таки українських шкіл для новоприбулої української дітвори та молоді, це одно з найпекучіших питань, яке можуть вирішити тільки українські педагоги з українськими батьками. Тут велику ролю повинна б відіграти ініціятива „Самопомочі".

Таких практичних завдань можна б навести багато більше. Але не можна їх вичерпати в рямцях одної статті. Доволі й того перед зближаючимися загальними зборами „Самопомочі". Здається мені, що всі порушені вже тут питання доволі ярко освітлюють ролю і завдання „Самопомочі" не тільки в житті новоприбулої еміграції, але й в житті всіх українців Америки. Ясна річ, що всі новоприбувші українці повинні зокрема не тільки належно оцінювати свою самодопомогову установу, але й масово до неї вступати і таким чином виконувати свої обовязки супроти своїх товаришів так же як супроти цілого українського американського загалу. Приналежність до „Самопомочі" не виключає приналежности до інших українських американських установ, зокрема не ставить нікому ніяких обмежень бути членом Злученого Американсько-Українського Допомогового Комітету. „Самопоміч" поставила собі за ціль саме заохочувати своїх членів до того, щоби вступали до всіх тих американсько-українських установ і організацій, до яких новим іміґрантам вступати можна і які не мають ніяких статутових обмежень під тим оглядом. Кожний із новоприбулих користає радо з інформацій „Самопомочі". Нехай же він також радо стає активним її членом та причиняється таким чином не тільки до збільшення її членства, але й до скріплення її праці. А черговим загальним зборам „Самопомочі" нехай мені буде вільно побажати якнайкращих успіхів та якнайцінніших досягів.

„БІБЛІОГРАФІЯ ВИДАНЬ НТШ"

На ту тему виголосить доповідь проф. Василь Лев в суботу, 4 березня, в Ню Йорку, год. 5 попол., 50 Чорч Ст., кімната 252. Це є черговий виклад з серії наукових доповідей, влаштовуваних заходами Американського Відділу НТШ.

ЄДНІСТЬ У СВОБОДІ

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Сьогодні настрої суспільства виразно прагнуть свободи і єдности. Обов'язок органів громадської думки, отже передовсім преси, публіцистики, перетопити ці настрої і мутні ще гадки в ясні і виразні політичні мислі, і так утвердити їх в суспільстві.

За свободу в єдності — це нова пісня нової української демократії, пісня її 50-х років. Наша демократія новіших часів виростала в другій половині 19-го і на переломі 20-го сторіч. Це були в усьому світі і у нас часи критики минулого, часи позитивістичної аналізи, повільного розкладу давніх цінностей і давніх життєвих форм. — Обриваються звільна всі пута, що в'язали нас з давнім життям. З давніх брудів і думка розкута! — з тріюмфом кликав молодий Франко. Це була доба визволення з усіх дотеперішніх в'язань: — визволення кляс (селянства, пролетаріяту), визволення - еманципація жінки, визволення духа зпід опіки догм, визволення життя з патріярхальних привичок і принципів, і вкінці визволення людської одиниці від в'язань, що їх накидало їх суспільство. Ідеал доби втілюється в шляхетному образі „ворога народу" д-ра Штокмана у Генріка Ібсена, який не зважаючи на небезпеки боронить своєї правди проти всього суспільства. І наша тодішня поезія співає гимн людині, що сама стоїть. „Лицар сам" — типовий заголовок поеми Чупринки. Цей ідеал має і іншу, звироджену форму, також знайому нашій духовості і нашому життю. Це те, що називаємо в злому розумінні отаманщиною, самсобіпанством.

З такого багатого духового підложжя пила сок молода українська демократія і тому не диво, що поруч постатей великих, освічених духів і політичних провідників виростала на її грунті і хоробливі самсобіпанські амбіції і партійне дроблення сил. Все це спричинило вкінці зрозумілу суспільну реакцію проти демократії, таку голосну у нас в 20-х — 30-х роках.

Нині ми свідками радикального звороту. Хочемо свободи, але шукаємо її вже не в дробленні, у втечі від суспільства, від організації, не в утвердженні самовдоволеної одиниці, але навпаки хочемо свободи в єдності, свободи в зрілій і новій формі. Назріває нова доба української демократії, доба синтези, у протиставленні до попередньої, що жила аналізою, розкладом. Коли ж нераз уже говорилося про особливі завдання демократії 50-х років, то тут доходимо до їх найглибшої суті. Сучасне завдання демократії: — народню тугу за свободою і за єдністю пов'язати в один світогляд і здійснити в політичній боротьбі. Ось широкі обрії духа і політики наших днів!

Усе дочасне — це тільки знак. Окремим, ще не зовсім окресленим виявом тих глибинних перемін української душі й її туги є названий вище факт створення Бльоку демократичних партій в Европі. В згоді цього факту з глибинними хотіннями суспільства його цінність і надійність. В його незавершености його молодеча слабкість. Але віримо, що в обличчі цілком недвозначних бажань і постави суспільства ніякі вожацькі амбіції партійних штабів і ніякі викрутаси хитрих Паньків від політики, і ніякі підшепти своїх і чужих „приятелів" не знищать того доброго почину.

Єдність у свободі це гасло сучасної демократії. Його вона протиставить внутрішній анархії і безсильності в розбитті, і його вона протиставить зовнішньому ворогові, якого верховним, невисловленим, але послідовно здійснюваним кличем є „єдність у рабстві".

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ І ТАНОК ОКРАСОЮ НАРОДНОГО ФЕСТИВАЛЮ ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

„Народи є більше подібні собі, як різні", хоч різниці роблять їх цікавими — під таким закликом Пенсилвенійський Університет у Филаделфії зорганізував у днях 3. і 4. лютого ц. р. народний фестиваль, у якому взяли участь різні національні групи, продукуючи свої танки та співи. Побіч старо-індіянських обрядових танків мали ми змогу оглядати англійські, португальські, німецькі, скандинавські, польські, російські, еспанські, шотляндські, ірляндські, литовські, чеські, мексиканські, південно-американські, вірменські, жидівські та українські народні танки. Всі групи виводили свої продукції в оригінальних народних одягах. Повні драматизму первісні індіянські, мексиканські та південно-американські танки йшли на переміну з цілими обрядовими сценками з народними співами і танками, як побутовий „Поворот з поля" у виконанні литовської групи, чи „Святкові дні жидівського року" у виконанні палестинської танкової групи, з характеристичними танками европейських народів. У кожному танку кожної національної групи можна було оглядати притаманні властивості так побуту, як і характеру кожного народу. Упорядкованість і повага вирахованих гімнастичних рухів у англійської групи, перевага гротески та широка безпосередність в альпейському танку німецької групи, вишукана елеґанція в скандинавських танках. Подобались і здобули багато оплесків символічні побутові танки індіянської групи в оригінальних барвних строях. Високу оцінку публіки, що виповнила просторову авдиторію Ірвіна, здобули теж продукції української групи. В першій частині виступив мужеський хор, скріплений новими співаками з колишньої „Ватри", під управою Т. Хоптяка та відспівав „Ой закувала та сива зозуля" — Ніщинського та „Засяло сонце золоте" — Недільського. Обильні довготривалі оплески були доказом захоплення публіки для цього одинокого хорового ансамблю, що виступив у фестивалю. Сольо виконував Іван Чорнобіль. Танкова група під проводом Стебельського виконала гопак, гречаники та козацький танок, репрезентуючи повне опанування танкового народного мистецтва та гарну інтерпретацію. Пояснення окремих точок подав Т. Хоптяк.

В загальному виступ української групи у Пенсилвенійському народному фестивалю належав до найкращих точок і був справжньою окрасою цієї народної олімпіяди. Про це прихильно заговорила теж місцева преса. Виконавцям належить повне признання і похвала, що гідно запрезентували українське народне мистецтво перед американцями. Організаторам фестивалю дяка за те, що такими мистецькими і загальними імпрезами сприяють розвоєві народного мистецтва у національних груп.

(от)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Зі сльозами в очах

Чи Ви запримітили, як часто стрічається цей вислів у звітах з наших свят — імпрез?.. Читаєте про Різдвяну Богослужбу, чи святочну академію, про „Гомін України" чи концерт бандуристів — народ сприймає все це, зі сльозами в очах.

Сльози стали таким необхідним складником нашого збірного життя, що без них ні до порога. Пригадую — два роки тому — занедужав товариш у таборі. Я (тоді ще сам скиталець) вдаряв листа до відповідної установи, в Америці, що так то й так — треба стрептомисини. Але, замість стрептомисини, прийшов лист відповідної установи, з якого виявлялося, що я провалив справу:

— Що це Ви прислали? — докоряли з установи. Що можна почати з таким сухим листом?

Пишіть ще раз, та так пишіть, щоб усі плакали, як я, на сходинах, читатиму!..

Я був у крапці. По-перше, я не мав драматичного таланту, а по-друге, як було знати, від чого люди в Америці плачуть?..

Написав я декілька листів на ту саму тему, спросив (на пробу) товаришів і відчитав їм усі листи. Але ніхто не плакав. Плач був аж у декілька тижнів, як недужий — не діждавшися стрептомисини — вмер. Самособою, і люди з відповідної установи, в Америці, прийняли вістку про його смерть зі сльозами в очах.

Або нещодавній випадок — в Америці вже. Теж сходини комітету, теж у справі скитальця. Він ледве сотню долярів у місяць витягає, в нього жінка і двоє дітей — ніде купити — мешкання знайти. Предсідник тне балак, народ плаче (тут кращі, як у краю, драматичні таланти!) — але ніхто скитальця не бере. Вкінці один пан не видержав і, зі сльозами в очах, заявив, що він — за 40 долярів у місяць — їх візьме. Цим разом і скиталець не видержав. Хоч доля відучила його плакати, він приймав цей гуманний жест земляка — зі сльозами в очах.

Так само, зі сльозами в очах, ми, заскочені принагідною збіркою, витягаємо з кишені доляра (й решту дрібними). Уявляю, що, зі сльозами в очах, люди прийняли вістку про Національний Фонд. Можна сказати, що цим сльозам ув очах ми завдячуємо все, що ми дотепер зробили й чого не зробили.

Явна річ, що брати ці наші заслужені сльози під обслід, чи критикувати їх, було б національним злочином. Проте проголошення згаданого Фонду штовхнуло мене на цей блюзнірський крок. Я почав рахувати й дорахувався, що тут щось не доладу: як таки так, щоб мільйон американських українців мали зложити тільки 250,000 долярів. Неважче за „кводра", на голову, ми маємо здобути все те, на що другі викидають мільйони й більйони?.. А потім потягнулися інші порівнання з чужинцями: переселенчі справи, допомога науці, сиротам, інвалідам — ми були биті к.о. в першій рунді рахунків (навіть такими малими народами, як литовці!).

„Я взяв до рук часописи чужонаціональних груп в Америці — але ніде не було ні слова про сльози в очах. Виявляється, що всі ці групи будують своє життя тут і допомогли будувати держави землякам, у краю, тільки **зі свідомістю обов'язку і постановою праці й жертви, в очах.**

Чи не час би й нам прийняти таку тактику?.. Сльози хороша річ, але — як порівнання кажуть — замало успішна. А потім ще зворушення — емоції, нищення здоров'я і хусточок до носа (в нас: до сльоз) — навіщо все це, коли можна краще без нього?!..

Хто цю мою пропозицію прийняв би зі сльозами в очах (мовляв, переворяться традиції), тому заявляю, що сльозами ліквідувати народні сльози ніхто не збирається. Я сам бачив на фільмі навіть таке горда штука, як англійська *королева Вікторія плакала. А чи знаєте, коли плакала?* Як розбудувала до крайніх меж британську імперію. Тоді — під час чолобитні представників усіх язиків — вона згадала, небіжчика - чоловіка, і тихо промовила:

— То ми цього доконали...

І розридалася. **З гордощів і щастя довершеного великого діла.**

О. Сип.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА.

Літературний вечір Т. Курпіти в Шікаго

Доцінюючи велике значення мистецького слова, значення рідної поезії для українського слухача поза межами рідної землі, улаштувало нещодавно товариство нових імігрантів „Самопоміч" у Шікаго вельми цікаву імпрезу. Улаштувало Літературний Вечір поета Теодора Курпіти, в зв'язку з 20-літтям його літературної діяльности.

Вечір відкрив і привітав численно зібраних гостей від імени Т-ва „Самопоміч" і „Прихильників Української Культури" д-р Олесь Бабій, відомий поет і письменник. Він коротко начеркнув літературну сильветку автора і незвичайно теплими словами завізвав приявних прийняти поезію Т. Курпіти так, як її приймали читачі на Рідній Землі, чи в численних передруках поза її кордонами. Прийняти її ніжно і щиро, зустріти її тими духовими елементами, що ними обдаровує нас його щедра муза впродовж останніх 20 літ. Закінчуючи відкриття Вечора, бесідник передав слово доцентові ґрацького університету д-р С. Самбірському, що виголосив довшу доповідь про „Елементи і проблематику поетичної творчости Теодора Курпіти".

Доповідач мав не легке завдання. Проблематика літературної творчости Т. Курпіти складна і широка. Тут і екстаза молитовности (Молитва у книзі „Вибране") і бойова патетика („Крізь кров і попіл") тонка й оригінальна любовна лірика (Ніч, у кн. "Not a pass") і безжально гостра сатира (кн. „П'яте через десяте"), короткі пародії (неперевершені „Карикатури з літератури") і об'емистий Епос (готовий до друку „Полк Смерти"), палке рецензентське перо і холодні редакторські ремарки...

Та силою вникливої аналізи всіх жанрів літ. творчости автора, силою бистрої спостережливости і правильною арґументацією пороблених висновків — він блискуче упорався з тією широкою творчою матерією.

Взявши в основу ствердження проф. д-ра Вол. Державина, одного з наймиродатніших знавців української і світової літератури, що Т. Курпіта „поет-мислитель" — він доказав його безспірну правдивість і високо підніс дотеперішній мистецький дорібок автора.

Доповідь, мимо деякого незначного переобтяження цитатами, була дбайливо опрацьована і принесла її авторові заслужене признання. Після доповіди виступила відома мюнхенська декляматорка, колишня учениця арт. Лесі Кривіцької, лікарка д-р Л. Пеленська-Макар і віддеклямувала три поезії Т. Курпіти: „Отче наш", „Вийшла Марія" і „Ой у полі жито".

Декляматорку, того рівня, що п. д-р Леся Макар, українське Шікаго ще ніколи не чуло. Феноменальне засвоєння тексту, чудова дикція, чіткість передачі настроїв і нюансів, вміння впровадити слухачів в атмосферу духових переживань автора, це ще далеко не все, що можна сказати про її виконання хочби найдрібнішої декламації. Очарована її декляматорським талантом публіка ловила кожне її слово як перлу і кількакратно викликала її на сцену...

Наступною точкою був виступ відомого оперового співака д-р Івана Рудавського, що відспівав загально люблене „Дівчино-калино" (муз. Ф. Легара, слова Т. Курпіти) і арію з оп. „Країна усміху" п.з. „Ти — все моє життя", перекладу цього самого автора.

Співак, що своїм небуденним голосовим вальором, високою скалею тонації і легкістю транспонації музичного тексту здобув собі в Шікаґо ім'я „українського соловейка", був і цей раз у повній формі. Кожна виконувана ним пісня була голосним свідком його постійного мистецького зростання і наповняла слухачів гордістю за свого молодого таланавитого земляка. Розентузіязмована публіка не легко дала йому зійти з сценічних дошок.

Останньою точкою першої частини програми був виступ самого Т. Курпіти, що відчитав VI. пісню зі свого недрукованог досі „Полку Смерти". Читана пісня проймає своїми потрясаючими картинами з совєтських тюрем у Львові в 1941 р. і буде в нашому красному письменстві незатертим документом варварства москалів у XX. віці. Другу частину програми почала по короткій перерві д-р Л. Макар, декламуючи цикл політичної лірики Т. Курпіти, що обіймав поезії: „Крізь кров і попіл", „Мати", „Львів", і „Аве Україна". Виконання на тому самому мистецькому рівні, що в першій частині вечора. Прекрасна пуанта в поезії „Львів"

...Ти нашим був — і будеш нашим,
Чи Львуф, чи Лємберґ ти, чи Львов.

викликала гураґанні оплески і потвердила одностайний фронт всього українського народу в справі „державної приналежности" українського княжого міста.

З черги, блискучу формою і змістом, сатиру „У Шевченкові Роковини" відчитав автор. Сатира актуальна і гостра, як усе, що виходить з-під пера нашого знаменитого сатирика.

На закінчення програми відспівав д-р І. Рудавський, з усе притаманною йому успішністю, дві пісні: Заза (муз. Р. Леонкавалло, слова Т. К.) і „Мене згадай" (слова того самого автора, музика Ернесто ді Куртіс).

На цьому добре зорганізовану культурну імпрезу скінчено, хоч керівник програми Вечора п. проф. В. Іващук не счувся, як пролетіло дві години. А він увесь час був у контакті з глядачами...

Вечір скнічено... Замовкли поетичні слова, замовкли милозвучні мелодії, тільки лишились незатерті враження. Враження від чистого мистецтва, від власної правди.

Із кругів слухачів підноситься бліда, з горіючими бистрими очима, людина і в імені зібраних висловлює подяку за цей духовий пир. Ця дивна людина називає сьогоднішній вечір тріюмфом українського мистецького слова. Бесідник каже, що знає вагу мистецтва і ціну його народження. Бесідник — це Василь Авраменко, славнозвісний віртуоз балетного мистецтва.

Але вечір скінчено. Загорілось багато думок... Сплітаються зачуті слова і мелодії, і на них падають, як уривки голубої симфонії, тріюмфальні слова знаменитої декляматорки:

Осанна, осанна, Тобі,
Україно,
І світле, як сонце, Твоє
Знамено.

Глядач.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. В., Елизабет, Н. Дж. — За щирі й розумні завваги ми можемо бути тільки вдячні. Дістаємо їх час від часу від різних людей-фахівців, чи інших і вже те одно, що бачимо, як багато є таки кількість читачів, що читають „Свободу" таки „грунтовно", дуже нас радує.

Я. Ч., Амстердам, Н. Й. — Ваші почування розуміємо дуже добре. Ми радо помістили б те, що Ви вилляли з серця на папір, якби знали, що воно матиме добрі наслідки і спричинить зміну. З практики знаємо, що так не буде. Тому радимо Вам вислати це письмо прямо в те місце, куди воно повинно бути заадресоване. Можливо, що дістанете на це відповідь і будете знати властиві причини.

М. М., Бостон, Масс. — В такому самому положенні находяться й інші громади, що влаштовують нераз і дуже величаві імпрези, про які згадує і місцева американська преса, а в „Свободі" буває про це новинка, а на довший репортаж приходиться і їм ждати. Робимо, що можемо, але — замало місця в газеті.

У. С., Торонто, Онт. — Чого гніватись „за це маленьке зауваження"? Навпаки, спасибі!

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

ПОВІДОМЛЕННЯ

Головною Управою Союзу Українських Інвалідів в Европі відкликано усі повновласти, видані поодиноким особам на терен Злучених Держав Америки. Всякі збірки на допомогу Українським Военним Інвалідам прохаємо пересилати тільки до Головної Управи Обєднання б. Вояків Українців в Америці в Ню Йорку на адресу скарбника: **Ноахим Вишневецький, 606 Second Ave., New York 16, N. Y.**

Головна Управа ОбВУА.

ПОШУКУВАННЯ

П. ОЛЮ ЛОТОЦЬКУ з Ходорова, бувшого працівника „Нашої Торгівлі", що виїхала до ЗДА ще перед другою світовою війною, пошукує рідня з Ходорова. Зголошення—вістки про неї прошу слати до Адм. „Свободи".

ГРИНЯ ТАНІЯ, з Томашівців, повіт Калуш, розшукує його брат **МИКОЛА ТАНІЙ,** який недовно приїхав з Европи. Писати на адресу:
NICHOLAS TANIJ
c/o George M. Royce, Sr.
Columbus, N. J.

Шукаю за вуйками **ПАВЛОМ і ВАСИЛЕМ ФОРТУНА,** сини Доськи і Теодора з міста Нараєва, повіт Бережани, і односельчан. Пошукує Когут Михайло, син Олени, з дому Литвин, зам. Когут. Хто знає про них, або вони самі, прошу зголоситися на адресу:
KOHUT MICHAEL
12290 Mackay St., Detroit 12, Mich.

Пошукую стриєчну сестру **ТЕОФІЛЮ,** уроджену **ВОЛЧУК,** що виїхала до Америки з Маріямполя перед першою війною. Хто знає про неї, або вона сама, прошу зголоситися на адресу:
IWAN WOLCZUK
170 Delancey St., New York 2, N. Y.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. — Квартальні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 158, відбудуться в пятницю, 3. березня, в год. 8 ввечір, в У. Н. Домі, 216 Гренд ул. Проситься всіх членів прийти, бо є важні справи до полагодження, як рівнож буде ухвала проєктів на конвенцію УНС. — Уряд.

ТАРЗАН, ч. 2290. Змагання на життя й на смерть.

Кусаючи і дряпаючи себе з усієї сили, оба примітивні єства намагалися вбити один одного.

Коли Тарзан не міг посягнути по свій ніж, він дався перехилити взад.

Зловіщі зуби вже зближалися до нього...

....а тоді він в розпачі відбив їх.